Foring av kjøttfe.

Foring av kjøttfe er veldig lett, og forferdelig vanskelig!
Lett med tanke på at forer en et dyr med mer mat enn hva det trenger i vedlikeholdsfor øker det vekta si, forer en mindre enn hva det trenger i vedlikeholdsfor vil det tape vekt.

Vanskelig med tanke på at noen dyr trenger mer mat enn andre for å holde vekta stabil, unge dyr skal fortsatt vokse og utvikle seg, ei ung ku skal både vokse og gi næring til kalven sin. Ofte vet vi heller ikke hvor mye næring foret vi gir dyra inneholder heller.
En okse skal gjerne ha best mulig tilvekst uten at den begynner og avleire fett i større utstrekning.

Foring av ku
Angus kua går for å svært nøysom, takle lange tørkeperioder med liten mattilgang, perioder med strek kulde, eller ekstrem varme.
Dette er en egenskap som gjør at vi kan fore Angus kua vår meget rimelig i den perioden hun er uten kalv og nesten frem til kalving.
Mange har dyrene på beite i skogen, eller på fjellet hele sommeren, med eller uten kalv, når høsten kommer vil de fleste kuer ha et hold som tilsier at de kan fores på en rasjon basert på ammoniakk behandlet halm, frøhøy, eller den dårligste delen av surforet vi har berget i løpet av sommeren

Etter vi har tatt fra kalven er det riktig tid for å justere holdet på kuene i besetningen. Kuer som har hatt sin første kalv og fortsatt skal utvikle seg selv og vokse, bør tas til siden sammen med de kuene som har blitt for tynne i løpet av sommeren, og settes på bedre foring enn hva resten av flokken trenger.
Det er ikke heldig å fore ei ku sterkt for å få opp holdet når det står igjen noen få uker til kalving, sterk foring 6-7 ukene før kalving fører til økt næringstilgang til fosteret og dermed økte kalvingsvekter og større fare for vansker under fødsel.
Enkelte kuer blir veldig feite, disse kan en prøve å slanke litt, tørr ubehandlet halm og mineraler kan være en grei rasjon noen uker.
Ofte er det slik at ei feit ku melker lite, kommer den feite kua igjen med en kalv mindre en snittet i besetningen må vi vurdere om slakteriet er best egent plass for dette dyret.

Når kua har kalvet, og gjerne litt før, er det på tide å finne frem det beste foret. Kua skal gi melk til kalven sin i rikt monn, blir den underforet i denne tiden vil det gå drastisk ut over melkeevnen, og dermed veksten på kalven.
For mye tap av hold fra kalving og utover vil også føre til at kua kommer senere i brunst, og ikke tar seg så raskt som ønsket.

Fri tilgang til god silo bør være god nok foring i de fleste tilfeller, enkelte rådgivere tilrår 1-2 kg kraftfôr i tillegg, dette syns jeg virker unødvendig hvis kua var i godt hold før kalving.

På kviger og 2. gangs kalvere kan muligens litt kraftfôr i tillegg til god silo være fornuftig i ukene etter kalving.

Som i alt annet når det gjelder storfeproduksjon bør tilvenning til nytt for gå gradvis, går en fra godt fortørka 1. slått til svært vassrik 3. slått ber en om laus mage.
Har en lausdrift og et langt forbrett kan en for eksempel legge annenhver ball med nytt og gammelt for i en overgangsperiode.
Bor en i strøk der en kan forvente seg perioder med sterk kulde, bør en ha spart noen baller med godt fortørka gras til denne perioden, ei ku som tar til seg kanskje 30-40 kg frossent for skal da forvandle denne massen fra 20 minusgrader til 37 varmegrader på ett døgn, dette krever mye energi og setter livet i vomma på en stor prøve.

På beite
Litt etter hvor i landet en er, så er fra midten av mai, juni, juli og første halvdel av august måneder der beite er i god vekst.
Når beitet er godt og kua melker mye har en ikke mye igjen for tilleggsfore med kraftfôr til kalven, kanskje er det til kalven sitt beste at den lærer seg til å beite i ung alder fremfor å stå med hode i mjølbøtta?

Tilskudd av mineraler på beite er en god investering, mest praktisk er det å ha en dunk/automat der dyra kan forsyne seg når det passer dem selv, gjerne plassert i nærhet av drikkevannskilde.
Mulitifeeder som selges på bla. Felleskjøpet holder mineralene skjermet for nedbør og møkk, og er umulig og velte. Snekkerkyndige får sikkert til en like god løsning på egenhånd.

En gang ut på høsten begynner beitene å skrante, kalvene har kanskje blitt både 4, 5 og 6 måneder gamle, og trenger mye næring for å holde tilveksten oppe.
Egne målinger har vist at tilveksten på kalven i denne perioden kan falle fra 13-1400 gram daglig tilvekst før på sommeren til nærmere det halv utover høsten hvis en ikke tilleggsforer.

Nå er det på tide å begynne å planlegge avvenning av kalven, tilvenning av foret den vil få etter den er tatt i fra mora.
En kraftfôrautomat der bare kalven kommer til er en løsning, at noen kalver spiser for mye kraftfôr og får løs mage en stund er vanskelig å komme unna, men dette går ganske fort over.

Når skal en ta fra en kalv? Noen sier 5 måneders alder er riktig, andre lar dem gå med til de er både 8 og 9 måneder.
Faren er til stede for at kviger på over 7 måneder blir kjønnsmodne, kommer i brunst og blir bedekket av avlsoksen.
De fleste er enige om at en ikke bør la en kalv gå med kua lenger enn 7 måneder, en må være litt praktisk også, avvenner en enkeltkalver hele høsten bør en ha et godt forhold til naboene, det blir rauting i et døgn samme hvordan en gjør det, og da er det kanskje bedre at det er 10-15 som rauter en natt, enn enkeltkuer som rauter 15 netter.

Igjen er det myk overgang som gjelder, jeg har gode erfaringer med å ta med både ku og kalv inn i fjøset der kalven skal være utover høsten, la dem gå sammen i fjøset noen dager for så skille ku og kalv fysisk med å sette dem i hver sin binge, men slik at de fortsatt har øyekontakt. Etter et par dager kan en ta kua ut på beite igjen.
Det virker som om denne myke overgangen reduserer stureperioden kalven har lett for å få etter avvenning. Selskap av andre kalver ser også ut til å hjelpe.

Etter avvenning
Tenk at du selv var er oksekalv; en dag er du ute på beite, det er august, 20 grader i skyggen, gresset er grønt, mor er like i nærheten, melk får du når du ønsker det, masse kompiser å leke med, livet er herlig!
Men så blir livet snudd på hodet; du jages inn i en trang binge, det knuffes og andre dyr brøler rundt deg, du blir redd, panikken tar deg, kanskje blir du stuet opp på en henger for så å bli fraktet inn til et fjøs der en ikke kan se dagslys, fremmede lukter, mat du aldri har smakt før, hvor er mor, hvor er melka du fikk flere ganger om dagen, livet er forferdelig! Å bli tatt fra kua vil alltid være tøft for en kalv, men en kan gjøre mye for at overgangen blir så myk som mulig.

Ukene etter avvenning er utrolig viktige, fersk silo er viktig, rundballer som har blitt ei uke gamle før de er oppspist, med tendens til varmgang, er ikke mat for en kalv som skal vokse. Kraftfôr minst to ganger om dagen, eller kanskje appetittforing første ukene er veien å gå?
En 7 måner gammel kalv kan du få til å vokse 2000 gram om dagen, eller kanskje bare 500. Dette er ikke tiden for å spare på foret.

Kanskje er det riktig og fortsatt å ha kalvene ute på beite etter avvenning, kanskje er en lufte binge utenfor fjøset det som skal til for at kalven trives.
Friskt vann, tørt og mykt underlag er en selvfølge.

Foring av okser
Noen har tilgang på gammelt brød rimelig, andre på biprodukter fra potetindustrien, sjokolade fra Freia, noen driver økologisk.
En oppskrift på hvordan fore en okse er ikke lett å komme med. En hard foring vil ofte gi et dyr som blir slaktemodent før og på lavere vekter. Framforing med lite eller ikke noe kraftfôr vil gi et dyr som avleier fett på et senere stadium, men også ha et langt høyere forforbruk sammenlignet med en raskere fremforing.
På teststasjonen på Staur får Angus oksene drøye 4 kg kraftfôr, da har de fortsatt evnen til å ta opp relativt store mengder grovfor.
Når Angus okser står på såpass kraftig foring frem til de er 14-15 måneder har de lett for å få noe fett trekk, en mulighet er å fore hardt frem til 11-12 måneders alder for så å redusere kraftfôrmengden til det halve.
Igjen blir det gårdens tilgang på for, prisen på innkjøpt kraftfôr, hvor god plass i fjøset en har, tidligere erfaringer og selvlæring som må bli utslagsgivende på hvordan en skal fore frem en okse.

Foring av kviger
Ei Angus kvige bør være over 400 kg når den skal bedekkes. Skal du ha kalving når kviga er 2 år gammel og den veide 250 kg ved avvenning ved 200 dagers alder, må den vokse drøye 600 gram pr. dag for å passere 400 kg ved 15 måneders alder.
God silo er vanligvis nok for å oppnå denne tilveksten, men mange velger likevel å gi 0,5 – 1 kg kraftfôr i tillegg.
Det er viktig å fore godt frem til bedekning for så heller å la kvigene gå sammen med ku flokken frem mot kalving. En økning i holdet frem mot klaving vil gi økt fostervekst og problem med store kalver.
Når drektige kviger går sammen med kuflokken vil de automatisk havne noe ned på rangstigen og komme i andre rekke når det gjelder og få spise først.
Tilgang på salt og mineraler, tørr og lun liggeplass og friskt vann er også en selvfølge for å lykkes med kvigene.